

SOSYAL GÜVENLİK
REFORMU
HAKKINDA
TÜRKİYE KAMU-SEN'İN
GÖRÜŞLERİ

TÜRKİYE KAMU-SEN
ARAŞTIRMA GELİŞTİRME MERKEZİ

ANKARA

SOSYAL GÜVENLİK HAKKINDA TÜRKİYE KAMU-SEN'İN GÖRÜŞLERİ

Bir toplumun mutlu ve huzurlu olabilmesi büyük ölçüde, o toplumun fertlerinin yeterli eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmeti alması ve bu sayede geleceğe güvenle bakmasına bağlıdır.

19. yüzyılın sonlarında yaşanan Endüstri Devrimi, toplumsal yapıdaki pek çok unsuru değiştirirken, bu dönüşümü yaşayan milletler üzerinde de ağır ve yıkıcı etkiler yaptı. İşsizliğin, açlığın ve hastalıkların etkisiyle toplumsal barışın yok olmaya yüz tuttuğu dönemde devletler, bu sürecin toplum üzerinde oluşturduğu tahribatı telafi etme yoluna gittiler. Bu nedenle toplumun asgari bir yaşam için ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri karşılayabilmek için “sosyal devlet” olma ilkesini benimsediler.

Eğitim, sağlık ve sosyal güvenliğin tüm yurttaşlara eşit ve parasız olarak sunulmasını öngören bu yapı, ülkemiz tarafından da benimsendi ve bugüne kadar tüm aksaklıklarına rağmen uygulanmaya çalışıldı.

Nitekim anayasamız da devletin niteliğinin tanımlandığı maddelerinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir devlet olduğunu hükme bağlamıştır. Anayasamız, maddeleri arasında yer bulan bu yapı ile devlete, dolayısıyla da devlet erkini kullananlara eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi hizmetleri sağlama görevi vermektedir.

Dolayısıyla sosyal güvenlik hakkı da benzerlerinde olduğu gibi her Türk vatandaşının, kaynağını anayasadan aldığı bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yukarıda kısaca değindiğimiz “sosyal devlet” olma ilkesinin başında, ülkenin bir sosyal güvenlik sistemine sahip olması ve vatandaşlarını işsizlik, yaşlılık, hastalık, sakatlık gibi olumsuzluklara karşı koruma altına alması şartı gelmektedir.

Bu, ülke vatandaşlarının geleceğe daha güvenle bakmasını sağlayacak, toplumsal adaleti ve barışı da tesis edecek önemli bir sistemdir.

Türk sosyal güvenlik sisteminin hukuki çerçevesi de sosyal devlet ilkesinden yola çıkılarak, anayasa ve kanunlarla çizilmiştir. Anayasamız sosyal güvenliği herkes için bir hak olarak kabul etmiş, devlete bu konuda gerekli tedbirleri alma ve sistemi kurma görevi vermiştir. (Md. 69)

Türk sosyal güvenlik sistemi, sosyal sigorta tekniği ağırlıklı bir sistem içinde yapılandırılmıştır. Bu yapılandırma çerçevesi içerisinde toplumun bütün kesimleri sosyal sigorta şemsiyesi altına alınmaya çalışılmıştır. Bu anlamda Memur ve diğer kamu görevlilerini kapsayan 5434 sayılı T.C.Emekli Sandığı Kanunu, işçileri kapsayan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, bağımsız çalışanları kapsayan 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (Bağ-Kur Kanunu), 2925 sayılı Tarım-Bağ Kur Kanunu ve 2926 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu ile gerekli düzenlemeler yapılmış ve bütün vatandaşlar sosyal sigorta şemsiyesi altına alınmışlardır.

Özetle ifade etmek gerekirse Türk sosyal güvenlik sistemi yasal açıdan bütün vatandaşları sosyal güvenlik kapsamına almış durumdadır.

Türk sosyal güvenlik sistemi, teşkilat yapısı itibarı ile değerlendirildiği zaman riskler bazında teşkilatlanma yerine, toplumun sosyal kesimleri temelinde bir teşkilatlanmanın tercih edildiğini görüyoruz. Bu anlamda memur ve diğer kamu görevlileri için Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, işçiler için Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, Bağımsız çalışanlar bakımından Esnaf ve Sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar için ise Bağ-Kur olmak üzere belli başlı üç genel müdürlük çatısından meydana gelen bir sosyal sigorta sistemi mevcuttur.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ise sosyal yardım ve sosyal hizmet açısından devletin yegane kuruluşu durumundadır. Bu kuruluşun hizmetlerini Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan desteklenen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları desteklemektedir.

Mevcut hali ile Türk sosyal güvenlik sistemi tek bir bakanlık ile ilişkilendirilmiş değildir. Bu anlamda sistem, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Başbakanlık, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile ilişkilendirilmiş veya bağlanmış durumdadır.

Sistem, günümüzde kanuni anlamda sosyal yardım ve sosyal hizmetleri de tanzim etmiş durumdadır. Ancak bu alanda çok büyük eksiklikler bulunmaktadır.

Türk sosyal güvenlik sisteminin sosyal güvenlik sağlama fonksiyonunun da tatmin edici olduğunu söylemek güçtür.

Sosyal sigorta sisteminde, sağlanan yardımların hem miktarı hem de kalitesi yönünden şikayetler mevcuttur. Primlerin yüksekliği, sağlanan aylık ve gelirlerin ise yetersiz olduğu görüşü yaygındır.

Sosyal yardım ve sosyal hizmet sistemi ise sosyal güvenlik ihtiyacı en yüksek olan kimsesiz çocuklar ve yaşlılara sosyal güvenlik sağlayabilecek kadar gelişmiş durumdadır. Bir sosyal yardım sistemimiz vardır. Ancak sistem dağınıktır.

Bu sebeple sistem, sosyal yardım ve sosyal hizmetler açısından çağdaş gelişmelerin gerisinde bir yapıya sahiptir. Yetersizlik hem teşkilat hem de sistemin kalitesi açısından mevcuttur. Ülkemizde herkese anayasa ile sosyal güvenlik hakkı tanınmış durumdadır. Ancak bu hakkın aynı şekilde kullanılabilir hale getirilmiş olduğunu söylemek mümkün değildir.

Sosyal güvenlik sistemimizin kanuni anlamda bir takım önemli eksikleri vardır. Bunlardan birisi sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin bir hak olarak tanınarak açık ve net bir şekilde düzenlenmemiş olmasıdır. Bu durum, sistemin temelini zayıf kılmasına sebep olmaktadır.

Sosyal sigorta sisteminde ise en önemli eksiklik bu alandaki kanunların çokluğu ve bu kanunların haklar ve yükümlülükler açısından norm ve standart birliğinin bulunmamasıdır. Sosyal sigortada önemli bir diğer eksiklik ve yetersizlik ise sosyal sigorta kuruluşlarının idari ve mali bakımdan özerk olmamasıdır.

Sistemde, ilgili bakanlığın teke indirilmemiş olması da önemli bir eksiklik sayılmalıdır. Bu eksikliklerin giderilmesi kanunda değişiklik yapılmasını gerektirmektedir.

Mevcut teşkilatlanma, riskler temelinde yapılmamıştır. Sigortalıların sosyal nitelikleri dikkate alınarak yapılandırılmış üç sosyal sigorta kuruluşu çatısı altında bir teşkilatlanma mevcuttur. Bu üç sosyal sigorta kuruluşu iki farklı Bakanlıkla ilişkilendirilmiştir.

Öte yandan sosyal yardım ve sosyal hizmetler ile ilgili teşkilatlar ise birden çok bakanlığın uhdesinde yürütülmektedir.

Sistemdeki bu farklılık, milli bir sosyal güvenlik politikasının tespit ve uygulanamamasına yol açmaktadır. Yine bu farklılık sosyal sigorta kuruluşları arasındaki koordinasyonu da önlemekte; norm ve standart farklılığına kaynaklık etmektedir. Bu farklılığın sürmesinde de bu durumun etken olduğunu düşünüyoruz.

Sistemin sağladığı haklar ve yükümlülükler açısından büyük farklılıklar mevcuttur. Bu farklılık sigortalıların daha iyi hak sağlayan sigorta kurumuna doğru yönelmelerine sebep olmaktadır. Üç kuruluş arasındaki farklılık dışında bu kuruluşların kendi içinde de farklı uygulamalar dikkati çekmektedir.

Bütün bunlar ışığında sosyal güvenlik sisteminin reforma ihtiyacı var mıdır? Elbette vardır. Sistem sürekli olarak kan kaybetmektedir. Yanlış yönetim sebebiyle kan kaybetmektedir. Geçmişteki hastalıklar tedavi edilmeden sistemin işlemesi sürdüğü için kanama devam etmektedir. Sistemde norm ve standart birliği sağlanamadığı ve bundan birileri mağdur olmaya birileri de fayda sağlamaya devam ettiği sonuçta; esas kaybedenin sistemin kendisi olduğu için kanama devam etmektedir.

Devletin sistemin mali açıkları için bütçeden aktarmak zorunda kaldığı fon miktarı sürekli olarak büyüdüğü için reforma ihtiyaç vardır. Türk sosyal güvenlik sistemi mali bakımdan gelir gider dengesini yitirmiş ve devletin hazinesinden destek almadıkça mevcut hali ile dahi yükümlülüklerini yerine getiremez hale düşmüş durumdadır.

Bu durumun en öncelikli nedeni, sosyal sigorta ilkelerinin göz ardı edilerek, dışardan yapılan müdahalelerle sosyal güvenlik kurumlarının siyasi popülizme kurban edilmesidir. Siyasi iktidarlar, sosyal sigorta kurumlarını (özellikle SSK'yı) siyasi yatırım amacı, ucuz kredi müessesesi olarak görmüşlerdir. Sistemin fonları; konut

kredileri, düşük faizli devlet tahvillerinin alınması gibi siyasi güdümlü uygulamalar ile tüketilmiştir.

- Belli aralıklarla çıkartılan yasalar ile geriye dönük hizmet borçlanmalarına imkan sağlanması,
- Sigorta hak ve yükümlülüklerinin değiştirilmesi,
- Kayıt dışı çalıştırma ile etkin mücadele edilmemesi,
- Kötü niyetli taşeron uygulamaları,
- Sosyal dayanaktan yoksun özelleştirme uygulamaları ile çalışanların emekliliğe zorlanması,
- İşsizlik oranının artması,
- Sahte hizmet kazanma yolu ile emekli olma girişimleri
- Yatırımların kurumların ihtiyacı yerine siyasi tercihlere göre yapılması,
- Üretme yerine dışardan daha fazla maliyetle hizmet satın alma zorunda bırakılması,
- Dışardan satın alma arttıkça yolsuzlukların artması,

Sistemin aktüeryal dengesinin bozulmasına neden olmuştur.

Özellikle SSK'da 1980'li yıllardan itibaren sağlık sektörünün ihtiyacı olan zorunlu yatırımların yapılmayarak, sağlık hizmetinin giderek artan maliyetlerde ve miktarlarda dışardan satın alınması, kurum kaynaklarının istismarına yol açmış, yolsuzluk iddialarının yaygınlaşması sonucunu doğurmuştur. Neşter, Beyaz Gömlek operasyonları, özel hastaneler ile yapılan protokoller ve ilaç alımı hakkında ileri sürülen yolsuzluk iddiaları, hep hizmetlerin dışarıdan satın alınmasının sonuçlarıdır.

Yükümlülüklerini yasal süresinde yerine getiren dürüst işverenler aleyhine haksız rekabet oluşturan prim yada gecikme zamlarının aflarına ilişkin uygulamalar,

Düşük kazanç ve eksik prim gün sayısı beyanları ve bu uygulamalara karşı etkin tedbirlerin alınamaması,

Kayıt dışı istihdam,

Sosyal yardım ve sosyal destek ödemelerini, devletin kaynak oluşturarak sağlaması yerine, finansal yükünü sosyal güvenlik sistemine yüklemesi,

Özelleştirme uygulamaları ile işçi çıkartılması ve emekliliğe zorlanması,

Ekonomik yapıdaki olumsuz gelişmeler,

gibi sorunların genel değerlendirilmesi yapıldığında ortaya çıkış nedenlerinin kurumların özerk yönetimden yoksun olmasından kaynaklandığı ağırlıklı olarak görülmektedir.

Mevcut sistem bu şartlar altında sürdürülemez bir duruma düşmüştür. Zira sistem mali dengelerini kaybetmiş ve bütçe üzerinde büyük bir yük oluşturur hale gelmiştir.

- Sistemde norm ve standart birliği bulunmamaktadır.
- Sistemin politikası tek bir yerden (bakanlıktan) belirlenmemektedir.
- Sistem riskler bazında yapılandırılmamıştır.
- Sistemin zeminini teşkil eden sosyal yardım ve sosyal hizmetler sistemi, çağdaş ilkelere dayalı olarak kurulmamıştır.
- Sistemin özerkliği yoktur.
- Sistem sürekli olarak siyasi iktidarların müdahalesi altındadır. Sürekli taciz devam etmektedir.

Bu saiklerin kaldırılması ve sistemin temel ilkelerinden taviz verilmeksizin yeniden yapılandırılması için kaçınılmaz bir şekilde reforma ihtiyaç vardır.

Sosyal güvenlik sisteminin reforma ihtiyacını mevcut yetersizlikler ve eksikliklere dayalı olarak ortaya koymak ise bizce stratejik olarak yanlış bir başlangıçtır. Sistemin çökmesine yol açan sebepler göz ardı edildiği sürece, biz hiçbir reformun netice vermeyeceğini düşünüyoruz.

Sosyal güvenlikte reform bir acil ihtiyaç haline gelmiştir. Zira sosyal güvenlik kuruluşlarının mali açıkları gün be gün artmaktadır. Hali hazırda devletin garantör sıfatı ile sosyal sigorta sistemine (SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'na) bütçeden aktardığı kaynaklar bütçenin neredeyse % 13'ünü götürür hale gelmiştir.

Bu sonuç bizce, yıllarca yapılan hataların günümüzdeki faturası niteliğindedir. Geçmişte kamu, bu kurumların kaynaklarını kullanmış, istismar etmiş yada istismarına göz yummuştur. Bu kuruluşlar, siyasi popülizm kokan uygulamaların alanı olmuştur. Ancak günümüzde devletin yatırıma ayırdığı kaynaktan daha fazlasını sosyal güvenliğe ayırmasını sürdürmesini beklemek de mümkün değildir.

Hemen ifade edelim ki; sosyal sigorta sisteminde düzenlemelerin mali etkilerinin, kısa bir zamanda ortaya çıkmasını beklemek güçtür. Bunun için mesele ancak zaman içerisinde tutarlı ve kararlı bir politika ve uygulamalarla sonuç verecektir.

Biz, sistemde reform yapılırken birtakım ön şartların hayata geçirilmesi ile başlanmasının şart olduğunu düşünüyoruz.

Bu anlamda;

- Norm ve standart birliğinin sağlanması,
- Tek bakanlıkla ilişkilendirilmesi,
- Sosyal yardım sisteminin çağdaş bir yapıya kavuşturulması,
- Sosyal sigorta ilkelerine uymayan uygulama ve düzenlemelerin kaldırılması

acilen gerçekteştirilmelidir. Böylece sistem ancak rayına oturmuş olacaktır. Bu gereklidir. Sistemin hizmet kalitesinin ve verimliliğinin yükseltilmesi için de çaba gösterilmelidir. Bu anlamda yaşlılık yaşına ulaşmadan yaşlılık aylığı alma, sosyal güvenlik destek primi ile çalışma, sosyal yardım zammı uygulaması gibi sosyal güvenlik tekniğine uymayan uygulamalara son verilmelidir.

Aslında sistemi mevcut hali ile koruyabilmek de mümkündür. Bunun için, aksayan yönlerinin düzeltilmesi, özellikle de sosyal sigorta tekniğine ters düşen kanuni düzenlemelerin kaldırılması şarttır. Sistemin sürdürülebilir olması için sisteme her türlü müdahalede aktüeryal etki değerlendirmesi öncelikle dikkate alınmalıdır. Aktüeryal dengeyi bozacak müdahaleler yapılmamalı; eğer yapılması gerekiyor ise bunun mali bedeli derhal bu kurumlara, kanunun yürürlüğe girdiği tarihte ödenmelidir. Bu ödeme yapılmadıçça kanun yürürlüğe girmemelidir.

Sistemde köklü bir reform yapılarak daha sürdürülebilir, daha çağdaş bir sistem kurmak için yola çıkılabilir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı da hükümet programında ve acil eylem programında sosyal güvenlik sisteminde bir reform yapmayı planlamıştır. Tartışmaya sunulan öneri metni ve kanun tasarıları incelendiğinde gerçekte bir model önerisine dayanmaktadır.

Taslakta öngörülen önerinin özünde, bu günkü durumun faturası tamamen mevcut sisteme ve iştirakçilere kesilmektedir. Sistemdeki tıkanmanın en büyük sebebinin son 15 yılda hükümetlerin popülist kararları ve yanlış uygulamaları olduğu göz ardı edilmiştir. İştirakçilerin ödedikleri primlerin sigortalılara dönüşüne izin vermeyip, bütçe açıklarını kapatmakta kullananlar siyasi iktidarlardır. Bu nedenle öneride yoksullara gitmesi gereken kaynağın, sigorta açıkları için kullanıldığı tespiti gerçekte değildir.

Ülkede çalışan, çalışmayan, varlıklı, yoksul tüm nüfus için tek bir kurum kurulacaktır. Bu (şimdilik) 70 milyon kişinin sorunlarının tek bir bakanlık çatısı altında çözülmeye çalışıldığı dev bir kurumsal yapı anlamına gelmektedir. Yeni sistemle oluşturulacak bu yapının yeni bir bürokrasi yumağı haline getirilmesi mutlaka önlenmeli sistemin özerkliği korunmalıdır. Bir bakanlığa bağlanacak olan sistemde, popülist ve keyfi uygulamaların önüne geçmek için uygulanacak tedbirler açıkça belirlenmelidir.

Getirilmesi öngörülen sistemde, emekliliği hak edebilmek için prim ödeme gün sayısının 9 bine emeklilik yaşının da kademeli olarak 68'e çıkarılması söz konusudur. Bütün bunlara ek olarak aylık bağlama oranlarındaki azalmalar dikkate alındığında emekli maaşlarının yaklaşık yüzde 50 oranında azalacağı sonucu çıkmaktadır. Ancak

prim ödeme gün sayısı artırılacağı için emeklilerin alacakları maaşlar cari olarak azalmayacaktır. Bu bir anlamda göz boyamadır. Sosyal sigortalarda haklar kısıtlanmakta, yükümlülükler ise artırılmaktadır. Oysa reform, hakların geriletildiği değil daha da ileri götürüldüğü bir kavram değil midir? Bu nedenle en azından hakları geri götürmeden bazı düzenlemelere gidilmesi bir gerekliliktir. Kaldı ki; iş güvencesinin olmadığı, işsizliğin sürekli arttığı ve yatırımların azaldığı bir ortamda iş piyasasında 9 bin gün ödenmiş primi olan çalışan bulmak gelecekte imkansız gibi görünmektedir. Emeklilik yaşının ilerleyen yıllarda 68'e çıkmasıyla birlikte emekli olmak neredeyse imkansız hale getirilmektedir. İstihdam odaklı politikalar uygulanmadan, iş güvencesinin olmadığı bir ortamda önerilen sistemin etkili olması mümkün değildir.

Sağlık sigortasında koruyucu hekimliğin yükü sigortalılara yüklenmektedir. Sağlık hizmetlerinin özel sektöre devrinin önü açılmaktadır. Sosyal yardım ve sosyal hizmet sisteminde özel sektörden hizmet satın alma uygulamasına geçilmektedir.

Sağlık hizmetlerinin özel sektörden satın alınması büyük sorunlar doğuracaktır. Mevcut uygulamada dahi yapılan yolsuzluklar ürkütücü boyutlara ulaşmışken, tüm hizmetlerin özel sektörden sağlanmasının sonuçları ülkemiz açısından büyük sorunlar doğurabilir.

Sağlıkta Dönüşüm Projesi adı altında yürütülen devir ve finansman sağlama politikaları ile sağlık hizmetlerinin ticari bir mala dönüştürülmesi, katkı paylarının artırılması giderek yoksulluğu ve sağlık maliyetlerini artıracaktır.

Hastanelerin yerel yönetimlere devredilmesinin ardından, etkin ve yeterli sağlık hizmeti sunulması ülkemiz şartlarında imkansız hale gelecektir.

Sağlık hizmetlerinin özel sektörden satın alınması iletişimsizlik, denetimsizlik, kurumların ve sağlık personelinin bölgelere dağılımında adaletsizliklerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Sosyal güvenlik kurumlarının ve devletin sağlık hizmeti üretmemeleri sonucunda fiyatlar tamamen özel sektör tarafından belirlenecektir.

Sağlık hizmeti üretmek yerine daha büyük maliyetlerle piyasadan satın alınacaktır.

Temel teminat paketinde bulunacak yardımların yönetmelikle belirlenecek olması, gelecekte sağlık hakkının korunması konusunda şüpheler uyandırmaktadır. Çünkü ileride kapsam, istenildiği gibi daraltılabilecektir.

Taslakta yer alan önerilere getirdiğim eleştiriler ışığında yeni bir sosyal güvenlik sistemi için uygulanmasını zorunlu gördüğüm şartlar ise kısaca şöyle :

- Sosyal güvenlik sisteminin yönetimi sosyal tarafların eşit olarak temsil edildiği özerk bir şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.

- Sosyal sigorta ile sosyal yardım ve hizmetler sistemi birbirinden ayrılmalıdır.
- Devlet her iki sisteme de belli oranlarda katkıda bulunmalıdır.
- Sosyal sigorta yalnızca prim ödeyen ve gerekli şartları haiz emeklileri; sosyal yardım sistemi ise istihdam durumuna bakılmaksızın yoksul, bakıma muhtaç ve dar gelirliler olmak üzere tüm toplumu kapsamalıdır.
- Sosyal sigorta kapsamındakilerin sağlık giderleri sosyal sigorta sistemi; sosyal yardım kapsamındaki kimselerin sağlık giderleri ise sosyal yardım ve hizmetler sistemi tarafından finanse edilmelidir.
- Sosyal sigorta ve sosyal yardım ve hizmetler sisteminin birbirinden bağımsız bir yapıya kavuşturulmasıyla birlikte sosyal sigorta sisteminden sosyal yardım sistemine fon ve kaynak aktarımı da önlenmelidir.
- Sağlık kuruluşları kesinlikle yerel yönetimlere ve özel sektöre devredilmemeli, devlet sağlık hizmeti vermeye devam etmelidir.
- Emeklilik yaşı, prim ödeme gün sayıları ve prim ödeme oranları en azından mevcut haliyle korunmalı, bu haklar geriye götürülmemelidir.
- Sosyal güvenlik sisteminde biriken fonların kullanımı hükümetlerin keyfiyetine bırakılmamalıdır.

Ancak; sosyal güvenlik reformu önerisinden anlaşılan, devlet artık sağlık hizmeti vermeyecek, tüm sağlık hizmetleri satın alınmak suretiyle özelleşmiş olacaktır. Teminat paketinde yer alan koruma ve yardımların kapsamı, kolayca değiştirilebilecek, bu sayede de sağlık harcamaları, kademeli olarak vatandaşa mal edilecektir. Bu uygulamalar, önerideki haliyle kabul edilirse, ne yazık ki; “sosyal devlet” ilkesi ortadan kalkmış olacaktır.

Toplumun birlik ve beraberliğinden, sağlık ve mutluluğuna kadar bir çok unsuru derinden etkileyecek olan sosyal güvenlikte reform, hayata geçirilmeden önce, sosyal taraflarla mutlaka bir mutabakata varılmalıdır. Sosyal devlet ilkesi göz ardı edilmeden, “tüccar devlet” anlayışı bir tarafa bırakılarak; toplumun refah ve mutluluğunun sağlanması bir zorunluluktur.

Türkiye Cumhuriyeti bir bakkal dükkanı değildir. Bu devlet, toplumun tüm kesimlerinin ortak acılarıyla, çilelerle, can vererek, kan dökerek kurduğu ve bu günlere getirdiği büyük bir devlettir. Dolayısı ile bu millet, devletin müşterisi değil, bilakis ortağıdır. Bu nedenle milletimize verilen her hizmeti kar-zarar mantığı içinde irdelemek, geleneksel devlet anlayışımızla bağdaşmayacak bir tutumdur.

Milliete verilen hizmetin beklentisi asla kar etmek ya da birilerinin zengin olmasını sağlamak olmamalıdır. Unutulmamalıdır ki, halka hizmet Hakk’a hizmettir. Sosyal güvenliği temin etmek ise devletimizin halkına sağlayacağı en önemli hizmeti olmalıdır.

İşsizinin, yaşlısının, sakatının kendini devletin kanatları altında hissettiği, hastasının her türlü koruma ve tedavi hizmetinden kolaylıkla faydalandığı, çalışan kesiminin ise geleceğe umutla bakabildiği bir devlet, büyük ve güçlü bir devlettir.

Talebimiz, halkına müşteri gözüyle değil, ortağı gözüyle bakan, sosyal devlet ilkesinden asla taviz vermeyen ve tüm hizmetleri de bu bilinçle sağlayan büyük Türkiye Cumhuriyeti'nde, toplumun tüm kesimini kucaklayan bir sosyal güvenlik sisteminin tesis edilmesi yönündedir.

SOSYAL GÜVENLİKTE REFORM TASARISINA GENEL BİR BAKIŞ

Ülkemizde 1990'lı yılların başından itibaren tartışılmakta olan bir sosyal güvenlik meselesi mevcuttur. Kamuoyuna sunulmuş şekli ile; bütçeden sosyal güvenlik kuruluşlarına aktarılan payın her geçen yıl büyüdüğü düşünüldüğünde meselenin bir an önce çözülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Aksi takdirde bu sosyal güvenlik meselesi, ülke için hayati başka meselelere de kaynaklık yapacak; hatta bazı iddialara göre Türkiye Cumhuriyeti devletini iflasa sürükleyebilecek bir meseledir (!).

1990 yılından beri sosyal güvenlik meselesinin bir çok platformda tartışıldığı ve çözüm arayışlarının sürdürüldüğü gözlenmektedir. İşçi kuruluşları, esnaf kuruluşları, emekli kuruluşları ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı başta olmak üzere ilgili bütün çevrelerde sosyal güvenlik sistemindeki sıkıntıların ortadan kalkması, sağlıklı işleyen, asgari ölçüde de olsa bir tatmin sağlayan, devlet maliyesi üzerinde mali yük oluşturmayacak sürdürülebilir nitelikte bir sosyal güvenlik sistemi talebi gelmektedir.

Sosyal güvenlik sistemi için çözüm arayışları, sosyal güvenlik şuralarının toplanmasından tutun da milletlerarası seviyede çözüm arayışlarına varıncaya kadar ciddi boyutlara ulaşmıştır. Öyle ki ülkemizde sosyal güvenlik meselesinin çözümü için uzman insan gücü, bilgi birikimi ve kaynak yokmuş gibi Dünya Bankası'ndan krediler alınmış ve uluslar arası ihaleye çıkılarak Türk sosyal güvenlik sisteminde reform için milletlerarası kuruluşlara projeler ve çözüm reçeteleri hazırlanmıştır. Bu arayışlar ilk somut sonucu 4447 sayılı Kanun ile 1999 yılında vermiş ve 1999'da Sosyal Güvenlik Reformu olarak adlandırılan bir reform yapılmıştır.

Reformun hayata geçirilmesinin üzerinden beş yıl geçmiş olmasına rağmen sosyal güvenlik sisteminden kaynaklanan rahatsızlıklar sona ermemiştir. Sistemin kamu maliyesi üzerindeki yükü Türk hazinesini etkilediği kadar, milletlerarası kuruluşların da dikkatini çeker hale gelmiştir.

Mevcut hükümet kendi programında ve acil eylem programında da yer verdiği üzere bu meseleye köklü bir çözüm getirmek maksadı ile işte bu kritik dönemde sosyal güvenlikte yeni bir reform projesini tartışılmak üzere kamuoyunun bilgisine ve görüşüne sunmuştur.

Devletin sosyal güvenlik sistemine garantör sıfatı ile yaptığı katkılar gittikçe büyümektedir. Bu doğrudur. Bu gerçek 1999 yılında kabul edilmiş ve tedbiri 4447 sayılı kanun ile alınmıştır. Yaşlılık aylığı alma yaşı, yaş yükseltılarak getirilmiş, prim ödeme gün sayısı ve prim miktarları artırılmış, aylık bağlama oranları düşürülmüş, protezlerden dahi katkı payı alınmaya başlanmıştır. Bilinmektedir ki; bu tedbirler en az on yıl sonra sonuçlarını vermeye başlayacaktır. Ancak şimdi herkes elini vicdanına

koyup düşünmelidir. Bu kanun beş yıldan beri ne kadar uygulanabilmiştir? Kanunda kaç defa değişiklik yapılmıştır ve popülizm hastalığından kaynaklanan ne gibi uygulamalar (prim afları, prim düşürmeler gibi) tekrarlanmıştır?

Bu yanlışlar ortada iken; yapılan tüm bedelinin sigortalılara çıkarılarak “sosyal güvenlik sisteminin mevcut yapısı ülke ekonomisinin geleceğini ve toplumsal barışı tehdit etmektedir” tespiti yapılabilmektedir.

Sosyal sigorta kurumlarına mevcut devlet desteğinin makro ekonomik istikrarsızlığa yol açarak yoksulluğu artırdığı tespiti de bir saptırmadır. Çünkü bu tespitte batık bankalara gidenler, hortumlanan devlet kaynakları, popülist alt yapı yatırımları, üretim ve yatırımcıyı küstüren politikalar, ülkenin dış pazarlarla frensiz bir şekilde bütünleştirilmesi göz ardı edilmektedir. Ekonomideki bütün hataların faturasını sosyal sigorta açıkları ile örtmek gibi bir yanlışla karşı karşıyayız. Kaldı ki devlet bu desteği sosyal güvenliğe kaynak ayırmak maksadı ile yapmamaktadır. Devletin desteği, sisteme garantör olmanın bir gereği olarak yapılmaktadır. Bütçeden aktarılan bu kaynaklar aynen dış ve iç borç ödemelerine giden paralar gibi aynı niteliktedir. Sistem eğer popülist nitelikli siyasi müdahalelere uğramamış olsaydı devlet bütçeden bu kaynağı ayırmaktan kurtulabilecekti.

Sistemin sürdürülebilir hale getirilmesi, bütün vatandaşlara eşit koşullarda ve hak ettikleri kapsam ve kalitede sosyal koruma olanağı sağlanmasının amaçlandığı iddia edilmektedir. Ancak bunun nasıl sağlanacağı; devletin bu alanda ne miktarda kaynak aktaracağı, sistemin sürdürülebilir olacağı iddiasının delilleri öneride yer almamaktadır.

Önümüzdeki 20 yılda “bağımlı nüfusun azalacağı, çalışabilir nüfusun artacağı bir dönem olacağına” göre niçin sistemde hakların kısıtlanmasına, yükümlülüklerin artırılmasına yönelik bir reform önerisi ile ortaya çıkmaktadır? Bunu anlamak da mümkün değildir. Tespitler kendi içinde çelişkili önermelerle dolu durumdadır.

Kaynakların etkili ve doğru kullanılmadığı doğrudur. Ancak önerilen sistemde de kaynakların etkili kullanılacağını garanti eden hususlar bulunmamaktadır. Sistemin özerkliği sağlanmadıkça siyasi iktidarların müdahalesi nasıl önlenecektir? Günümüze kadar sistemin finansmanından kaynak israfına yol açan uygulamalarda siyasi müdahalelerin payı nedir? Bu sorular üzerinde yeterince durulabilmiş değildir.

Sistem yeniden yapılandırılacaktır. Tek çatı altında, adı “Sosyal Koruma Kurumu Başkanlığı” olan dev bir kamu kurumu ile karşı karşıya kalınacaktır. Bu kurumun mesela nüfus işleri ile ilgili genel müdürlükten bir farkı olacak mıdır: sistemin özerkliği kağıt üzerinde bir özerklik iken bundan da vazgeçilmekte midir?

Sonuçta bütün gerekçelerle perdelenen gerçekler şunlardır:

- Sistem tam anlamda tek bir bakanlığa bağlı bir devlet kurumu haline getirilmektedir.

- Sosyal sigortalarda haklarda kısıtlamalar yükümlülüklerde artışlar yapılmaktadır.
- Sağlık sigortasında koruyucu hekimliğin (aile hekimliği de dahil) yükü sigortalıların üzerine yüklenmektedir.
- Sağlık sigortasında özel sektörden hizmet satın alımının önü açılmaktadır.
- Sosyal yardım ve sosyal hizmet sisteminde gönüllü kuruluşlardan ve özel sektörden hizmet satın alma uygulamasına geçilmektedir.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu mevcut hali ile bırakılmaktadır.
- Sistemin hazine üzerindeki yükünün ne pahasına olursa olsun azaltılması hedeflenmektedir.

Bu reform önerisinin finansman boyutu öneride hiç yer almamaktadır. Sistem yeni bir teşkilatlanma öngörmektedir. Bu teşkilatlanmanın temelinde çok büyük bir bilgi işlem alt yapısı (Bilgi Teknolojileri ve Operasyon Merkezi) kurulacaktır. Yine bütün ülke çapında “Sosyal Koruma Hizmet Ofisleri” ağı teşkil edilecektir. Bu ofislerde, gelişmiş bilgi işlem sistemi ile uyumlu çalışacak nitelikli bir personel kadrosuna ihtiyaç olacaktır. Bu nitelikli eleman nereden sağlanacaktır? Mevcut kurumların elemanları ile bu ihtiyacın karşılanması ne ölçüde mümkün olacaktır? Aktüeryal hesapların yapılmasını mümkün kılarak veriler teklifte bulunmamaktadır.

Gerek teşkilatlanma gerekse bilgi işlem alt yapısı ve en tepeden en uç hizmet birimlerine kadar ulaşacak elektronik bilgi işlem ağının hangi finansmanla sağlanacağı öneri metninde yer almamaktadır.

Devlet bu kadar büyük bir reformu, hangi kaynaktan finanse edeceğini de açıklamalıdır. Aksi takdirde bu reformun başarı ile gerçekleştirilemeyeceği iddiası haklılık kazanır.

Bu reformun gerçekleştiğini var sayalım. Karşımıza çıkması muhtemel bazı sıkıntılar nasıl çözülecektir?

Türkiye çapında tek hizmet uçlarından, hizmet sürdürecektir bir sistem Türk Telekom alt yapısının da buna paralel olarak kurulmasını gerekli kılmaktadır. Zira sistem hem sosyal sigorta hem sağlık sigortası hem de sosyal yardım hizmetlerinin tek bir merkezden halka ulaştırılmasını öngörmektedir.

Burada olabilecek tıkanıklıklar nasıl çözülecektir? Nitelikli teknik elemanların bütün hizmet noktalarına yetiştirilerek istihdam edilmesi nasıl sağlanacaktır? Sistem mevcut şartlarda finansal açık vermeyecek midir? Dokuz bin güne çıkarılmış prim ödeme gün sayılarını hizmet akdi ile çalışan kişiler nasıl sağlayabileceklerdir? Sağlık sigortasının özel sektöre açılması ve hizmet satın alınmasından doğan riskler nasıl önlenecektir? Sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin özel sektöre açılmasının riskleri nasıl göğüslenecektir? Devlet kayıt dışılığı ve istihdamdaki gerilemeyi önlemek için ne gibi tedbirler alacaktır? Sistemde teftiş sistemi göz ardı edilmiş gözükmektedir. Teftiş

ayağı göz ardı edilmiş bir sistem nasıl sağlıklı işleyecektir? Kayıt dışı ekonomi ve istihdam odaklı olmayan ekonomik politikalar sürdüğü sürece bu önerilen reform nasıl gerçekleştirilecek ve kalıcı olacaktır?

Biz mevcut hal ile bu reformu gerçekleşmesi çok zor bir proje olarak görmekteyiz.

1.Reformun Gerekliliği ve Gerekçesi

Bakanlık reform önerisinde sosyal güvenlik sisteminde bir reforma neden ihtiyaç bulunduğunu; reformun gerekliğini ortaya koyar iken birtakım gerekçelere dayandırmaktadır.

A-Nüfusun Yapısındaki Değişim:

Bakanlıkça sosyal güvenlikte bir reforma ihtiyaç için gösterilen ilk gerekçe nüfus yapısındaki değişimdir. Öneride geleceğe ilişkin nüfus gelişim tahminlerinin nüfusun hızla yaşlanacağını ortaya koyduğunu; Türkiye'nin 27 yıl gibi oldukça kısa bir sürede yaşlı nüfus sorunu ile karşılaşacağı iddia edilmektedir. Yaşlanma hızı ile ilgili bu gerçeğin böyle acil ve kapsamlı bir reform ihtiyacını zorunlu kıldığı ileri sürülmektedir.

Öte yandan, gelecek 20 yıl içerisinde bağımlı nüfusun azalacağı buna karşılık çalışabilir nüfusun artacağı da kabul edilmektedir. Bunun bir fırsat teşkil edeceği ve reform için bir fırsat vereceği ileri sürülmüştür.

Bakanlık, nüfus ile gerçekleri sıralar iken kendi içerisinde tezat teşkil edecek tespitlere de yer vermiştir. Önümüzdeki yirmi yıl içerisinde çağ içi nüfus artışına göre bunun sosyal güvenlik açısından etkisinin de pozitif olması beklenmeli değil midir? Elbette nüfus ile sosyal güvenlik sistemi arasında bir ilişki vardır. Öncelikle Sosyal sigortada bu ilişki, sistem kurulur ve işlerken gözden uzak tutulamaz. Aktüeryal hesaplarda bu ilişki belirleyicidir.

B-Mevcut Sistemin Yoksulluğa Karşı Koruma Sağlamaması

Önerinin reform gerekçeleri arasında sosyal güvenlik sisteminin temel amacının insanları yoksulluğa karşı korumak olduğu ancak mevcut sistemin yoksulluğu önlemek konusunda yeterince etkili olmadığı iddia edilmektedir. Mevcut sistemin kaynaklarını doğru kullanmadığı ve israf ettiği de iddia ediliyor. Ayrıca halen kamu kaynaklarının sosyal sigorta şemsiyesi altındakilere gittiği ve yoksullara yönelik yeterli sağlık korumasının da bu sebeple sağlanamadığı tespiti yapılmaktadır. Bu tespitler de doğru değildir. Sosyal sigortaya aktarılan kaynaklar, devletin garantörlük sıfatının bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal yardım sistemine kaynak ayrılıp da bunun sosyal sigortaya aktarılması gibi bir durum mevcut değildir. Kaldı ki; sosyal güvenlik sistemi dünyanın hiçbir yerinde yoksulluğa karşı korumada tek bir araç değildir. Yoksulluğa karşı korumada sosyal güvenlik sistemi diğer ekonomik ve sosyal politikalarla

desteklenmelidir. Aksi takdirde tek başına sosyal güvenlik sistemi bu görevi yerine getiremez.

C-Sosyal Güvenlik Kurumlarının Finansman Açığının Ekonomi Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Son On yıl içerisinde bizzat sosyal güvenlik sisteminin kendisinin ülke ekonomisinde istikrarsızlık yaratan ana sebeplerden birisi haline geldiği bir reform gerekçesi olarak ifade edilmektedir. Açıkların kapatılması için sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferlerin milli gelir içindeki payında meydana gelen artışa dikkat çekilmekte ve gelişmenin sorunun büyüklüğünü ortaya koyduğu iddia edilmektedir. Öneride sistemdeki açıkların büyüklüğü vurgulanmakta ve bunun mevcut sosyal güvenlik sisteminin yanlış kurgulanmış olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Sosyal güvenlik sisteminin kamu borç stoku oluşmasına neden olduğu ve bu stokun faiz oranlarının yükselmesine ve geleceğe ilişkin belirsizliği artırarak ülkede enflasyonun yükselmesine yol açacağı da ileri sürülmektedir.

Hali hazırda devletin yoksullara yönlendirilmesi gereken kaynaklar sosyal korumaya en az ihtiyaç duyan kesimlere yönlendirilmekte olduğu da iddia edilmektedir. Kapsamlı bir sosyal güvenlik reformunun sosyal güvenlik sisteminin kamu açıkları üzerindeki baskısını azaltacağı vurgulanmaktadır.

D-Bütün Nüfusun Koruma Altına Alınmaması:

Halen işgücünün % 52'sinin (11 milyon kişinin) kayıt dışılık sebebiyle sosyal sigortalar kapsamı dışında kaldığı belirtilmekte ve nüfusun % 20'sinin efektif olarak sağlık güvencesi kapsamında olmadığı vurgulanmaktadır. Sosyal yardım ve sosyal hizmetlere ayrılan kaynakların yetersizliği, mükerrer yardımların mevcut olması ve bir kontrol ve takip sisteminin mevcut bulunmaması üzerinde durulmaktadır. Mevcut kaynakların ihtiyaç sahiplerine sağlıklı bir şekilde ulaştırılmadığı da bir gerekçe olarak ifade edilmektedir.

Hemen belirtelim ki bu hususlar fiili durumu ifade eder. Bu fiili durum ise sistemin iyi işletilememesinden doğmaktadır.

E-Mevcut Sosyal Güvenlik Kurumlarının Sorunları

Bir reforma gerekçe olarak mevcut sosyal güvenlik kurumlarının sorunları da gösterilmektedir. Erken emeklilik uygulamaları, prime esas kazancın düşük tutulması, kayıt dışı istihdamın yüksekliği, prim tahsilat oranının düşüklüğü, afla ödeme kolaylığı, gecikme cezalarına uygulanan aflar, prime esas kazanç sınırının düşüklüğü ve fon gelirlerinin yetersizliği sistemde gelir azaltıcı faktörler olarak kabul edilmektedir.

Erken emeklilik, prim ödenmeden yapılan sigorta ödemeleri, borçlanma, uzayan ortalama ömür, prim ile aylık arasındaki ilişkinin zayıflığı da gider artırıcı faktörler olarak kabul edilmektedir.

Sistemde aylık bağlama oranlarının yüksek olduğu, ödenen primlerin güncelleştirme sisteminin yanlış olduğu da iddia edilmektedir. Sistemdeki kuruluş çeşitliliğine ve koordinasyon ihtiyacına da dikkat çekilmektedir. Sistemin etkin çalışmasına mevcut hali ile imkan olmadığı vurgulanmaktadır. Sağlıkta ve sosyal yardım ve sosyal hizmetteki dağılıma işaret edilmektedir. Bütün bu sebeplerle sistemin sosyal güvenlik ihtiyacını karşılamakta yetersizliğine işaret edilmektedir.

2.Reformun Genel Çerçevesi

A- Amaç:

Sosyal güvenlik reformunun temel amacı adil, kolay erişilebilir, yoksulluğa karşı daha etkin koruma sağlayan, mali açıdan sürdürülebilir bir sosyal koruma sistemine ulaşmak olarak tespit edilmiştir. Bu amacı gerçekleştirecek şekilde sistem tek bir çatı altında Türk sosyal güvenlik sistemini sosyal koruma sistemi adı altında yeni baştan inşa etme amacını taşımaktadır. Bu amaca ulaşmak için sistemin, teknolojinin ve özel sektörün imkanlarından azami olarak faydalanması öngörülmektedir.

B- Teşkilatlanma

Reform önerisi amaca ulaşmak için bir teşkilatlanma önerisi getirmektedir. Bu teşkilatlanma “Sosyal Koruma Başkanlığı” teşkilatı çatısı altında

- Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü
- Emeklilik Sigortaları Genel Müdürlüğü
- Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğü

olmak üzere üç genel müdürlüğü olacaktır. Başkanlık bünyesinde üç genel müdürlüğe hizmet sunmak üzere bir

- Bilgi Teknolojileri ve Operasyon merkezi

kurulacaktır. Bu merkez sosyal güvenlik ile ilgili bir bilgi ve veri işleme ve sağlama merkezi olarak görev yapacaktır. Sistemin vatandaş ile (sosyal güvenlik ile ilgili herkes için) irtibatı;

- Sosyal Koruma Hizmet Ofisleri

vasıtası ile sağlanacaktır. Bu merkezler elektronik devlet anlayışı ile hizmet sunmak maksadı ile tasarlanacaktır. Bu suretle tek bir bakanlığa bağlı her türlü sosyal koruma için bir çatı altında toplanmış bir sosyal koruma sistemi kurulması önerilmektedir.

C-Sistemin İşleyiş Esasları

Teklifte sistemin işleyiş esasları genel müdürlüklerin görev ve fonksiyonları da belirtilerek açıklanmaktadır.

a-Emeklilik Sigortaları

Sistem emeklilik rejiminin teke indirilmesini öngörmektedir. Mevcut SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'nın emeklilik ile ilgili sistemleri yeni emeklilik sistemi ile tek bir genel müdürlük şemsiyesi altında yeniden yapılandırılacaktır. Uygulanan basamak, derece ve gösterge sisteminin kaldırılması öngörülmektedir. Prime esas asgari ve azami kazanç miktarları arasında sigortalının seçeceği bir miktar üzerinden prim ödemesi esası getirilmektedir. Orta vadede, bağımsız çalışanlar için gelire bağlı prim matrahı tespit edilmesi esasına geçilecektir.

Mevcut sigortalıların kademeli bir şekilde yeni sisteme geçirileceği ancak emekliliğe esas hakların ve normların aynen korunması kabul edilmektedir. 2035 yılından itibaren emekli aylığına esas emeklilik yaşının kademeli bir şekilde artırılması öngörülmektedir. Pirime esas asgari ve azami kazanç miktarları arasında sigortalının seçeceği bir miktar üzerinden prim ödemesi esası getirilmektedir. Orta vadede bağımsız çalışanlar için gelire bağlı prim matrahı tespit edilmesi esasına geçilecektir.

Sistem, yaşlılık aylığına esas prim ödeme süresinin 9000 güne, kısmi emeklilikte prim ödeme gün sayısı da 5400 güne yükseltilmektedir. (halen SSK da 4500 gündür).

Yeni sistem malullük aylığına hak kazanmak için 1800 gün olan (SSK ve Bağ-Kur'da) prim ödeme gün sayısını 3600 güne yükseltmektedir. Yeni sistem prime esas kazançta taban ile tavan arasındaki oranı da 5 den 7 kata yükseltmektedir. Pirime esas taban ücreti de kanuni asgari ücret olarak değiştirilmektedir.

Yeni sistem prim oranlarında da bir yükseltme yapmaktadır. Sistem fiili hizmet zammı, itibari hizmet zammı gibi sigortalılara ek süre kazandıran durumlar için ek prim alınmasını (% 20 yerine 25 olmasını) öngörmektedir. İsteğe bağlı sigorta primi % 32.5 olarak belirlenmekte, yani % 2,5 oranında artırılmaktadır.

b-Genel Sağlık Sigortası

Önerilen genel sağlık sigortası sistemi primli finans esasına dayanan bir sistemdir. Bütün vatandaşları kapsayacaktır.

Sistem kurulacak Temel Sağlık Hizmetleri ve Aile Hekimliği Sistemine dayalı bir sevk zinciri içerisinde faaliyet gösterecektir. Ayrıca özerk kamu sağlık işletmelerinde ve özel sağlık işletmelerinde hastalıkların tedavi edilmesini öngörmektedir.

Nitelikli ve etkili bir sağlık sisteminin kalite ve akreditasyon sistemine ihtiyaç olduğu kabul edilerek ilaç ve tıbbi cihazlar için teknik ihtisas kurumlarının teşkil edilmesini de öngörmektedir. Sistem yalnızca bir finansman sistemi olacak sağlık iŐletmeciliđi ve eczacılık hizmetleri yapmayacaktır.

Hastanın hekimini ve hastanesini seçmesi hakkı esas olacaktır. Sistem, sağlık hizmetlerini özerk sağlık kuruluŐlarından ve özel sağlık kuruluŐlarından satın alacaktır. Tamamlayıcı zel sağlık sigortalarının da devreye girmesini temin eden bir hizmet farklılaŐmasına imkan sağlayacak Şekilde düzenleme yapılacaktır.

Genel Sağlık Sigortası “Temel Teminat Paketi” adı verilen bir paket içerisinde sınırlandırılarak sağlanacaktır. Sağlık hizmetlerinin tamamından belirli oranda katkı payı alınması öngörülmektedir.

Genel Sağlık Sigortası sağlık hizmetlerini finansman modellerinden biridir. Toplumun tümünü kapsamına almayı hedefleyen sosyal sağlık sigortacılığı anlayıŐına Genel sağlık Sigortası denilmektedir. Bir çok ülkede çeŐitli Őekillerde genel sağlık sigortası uygulamaları ile karŐılaŐmak mümkündür.

Bilindiği gibi ülkemizde sağlık hizmetlerinin finansmanında çeŐitli kaynaklar kullanılmaktadır. Genel btden karŐılanan sağlık harcamaları Türkiye’deki toplam sağlık harcamalarının % 40’ını oluŐurmaktadır. Toplam sağlık harcamalarının % 28’i hastalar tarafından karŐılanmaktadır. Sağlık harcamalarının % 31’i ise sigortalılardan toplanan primler yoluyla finanse edilmektedir. Bilindiği gibi ülkemizde  büyük sosyal sigorta kurumu (SSK, Bağ-Kur ve emekli Sandığı) faaliyet göstermektedir. Bu kuruluşlar milletimizin deđiŐik kesimlerini kapsamına almıŐtır. Teorik olarak T.C. vatandaŐı olan tüm insanlarımızın bu kuruluşlardan birinin kapsamına girmiŐ olması gerekirken hala bu kuruluşlara ye olmayan ve güvence kapsamında olmayan vatandaŐlarımız vardır. Güvence kapsamında olanların ise ödedikleri prim miktarında ve yararlandıkları hizmetlerde farklılıklar vardır. Bu farklılıkların giderilmemiŐ olması bir sosyal sorundur ve önemli bir eksikliklerdir.

Ayrıca Anayasamızın 56. maddesi de Genel Sağlık sigortasının kurulabileceğinden bahsetmektedir.

Bu genel tespitlerden sonra Hkmetin Genel Sağlık Sigortası Kurumu kurma giriŐimini değerlendirildiğinde; olaya bir siyasi tercih olarak bakılabilir. Yani mevcut hkmetin sağlık hizmetlerinin finansmanında model olarak Genel Sağlık Sigortası sistemini tercih ettiğini kabul edip tartıŐmayı da buna göre yapmak gerekir.

Öncelikle bu tercihin genel boyutu incelendiğinde; Hkmetin sağlık hizmetlerinin finansmanını prim sistemine dayalı genel Sağlık Sigortası aracılığı ile yapmak istediği anlaŐılmaktadır. Bu durum genel btden sağlığa ayrılan kaynakların azaltılması yani hkmetin sağlığa ayrılan payı azaltmak istemesinin bir göstergesidir. Beraberinde devletin sağlık hizmetlerinin sunumundan da ekileceğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tedavi hizmetlerinin bile bir kısmını kapsamına almayan bir kısmının da kullanım sayısına kısıtlamalar getiren ve % 50'ye kadar katılım payı ödenmesini öngören bu tasarı sağlık hizmetlerinden dar ve sabit gelirlilerin yararlanmasını engelleyen bir tasarıdır. Bu tasarı, özel sağlık sigortalarını teşvik etmektedir.

Bu durum sağlık hizmetlerinin özellikle de temel sağlık hizmetleri kapsamındaki koruyucu hizmetlerin sunumunu olumsuz etkileyecek ve dolayısı ile halkın sağlık düzenini bozabilecek bir durumdur. Bu durum ile ilgili mutlaka düzenleyici tedbirlerin de beraberinde ele alınması gereklidir.